

КОНЦЕПЦИЯ

на Образователната програма „Съдебната власт – информиран избор и гражданско доверие. Отворени съдилища и прокуратури“,
реализирана съвместно от Висш съдебен съвет и

Министерство на образованието и науката

*(актуализирана с решение на Пленума на ВСС по протокол № 2/04.02.2021 г.,
неразделна част от Споразумение за сътрудничество между Висшия съдебен съвет и
Министерство на образованието и науката, подписано на 31.03.2021 г.)*

Образователната програма „Съдебната власт – информиран избор и гражданско доверие. Отворени съдилища и прокуратури“ (Програмата) се реализира съвместно от Висш съдебен съвет (ВСС) и Министерство на образованието и науката (МОН) и е насочена към учениците, с цел повишаване на тяхната информираност за структурата, функциите и значението на съдебната власт в Република България

Основни цели на Програмата

- Обогаляване познанията на учениците относно статута, структурата и функциите на съдебната власт в Република България;
- Формиране на правна грамотност и култура;
- Превенция на детското насилие и на детската престъпност;
- Повишаване степента на спазване на законите;
- Постигане на разбираемо и отворено към обществото правосъдие;
- Повишаване на доверието в съдебната власт;
- Реализиране на гражданското образование на практика;
- Усъвършенстване на компетентностите на работещите по Програмата педагози и магистрати;
- Укрепване на междуинституционалното сътрудничество за насърчаване на творческите търсения и изяви на учителите и учениците;
- Участие в национални програми и проекти с международно финансиране;
- Включване в Програмата на представители на местната и изпълнителната власт, на институцията на Омбудсмана, неправителствени организации и други, ангажирани с проблемите на децата.

Обхват на Програма

Провежда се в училища – партньори, в рамките на учебната програма по „Гражданско образование“ за XI и XII клас, в „Часа на класа“ за учениците от V - XII клас, и/или във факултативни часове за V – XII клас.

Програмата се изпълнява в определени от МОН училища-партньори, които могат да бъдат предложени и от органите на съдебната власт (ОСВ), предвид установени контакти и сътрудничество. Районните, окръжните, административните, военните, апелативните съдилища, Специализиран наказателен съд и Апелативен специализиран наказателен съд е препоръчително да изберат различни училища-партньори, като работят самостоятелно или в сътрудничество с прокурори от апелативните, Апелативна специализирана прокуратура, Военно-апелативна, окръжните прокуратури, Специализирана прокуратура, военно-окръжни прокуратури, районните прокуратури и техните териториални отделения, както и следователи от следствените отдели в окръжните прокуратури и Следствения отдел в Специализираната прокуратура.

Програмата може да се реализира индивидуално или съвместно от ОСВ в едно или повече училища. По преценка на лекторите се осъществява с ученици от паралелки на съответния клас или със сборни групи по паралелки, включително с ученици от различни класове.

Срок на провеждане

Програмата се провежда в срока на Споразумението за сътрудничество между ВСС и МОН по график, съгласуван с училищата – партньори за всяка учебна година.

Целева група

Ученици от V до XII клас, съгласно сключеното Споразумение за сътрудничество между ВСС и МОН.

Лектори и координатори

Лекторите и координаторите от органите на съдебната власт се определят на доброволен принцип, както следва:

- Съдии от районните, окръжните, административните, военните, апелативните съдилища, Специализиран наказателен съд и Апелативен специализиран наказателен съд; прокурори от апелативните, Апелативна специализирана прокуратура, Военно-апелативна, окръжните прокуратури, Специализирана прокуратура, военно-окръжни прокуратури, районните прокуратури и техните териториални отделения, както и следователи от следствените отдели в окръжните прокуратури и Следствения отдел в Специализираната прокуратура.

- Съдебни служители от ОСВ, включително на длъжност „Връзки с обществеността“.
- Членове на ВСС.

Министерството на образованието и науката определя координатори от Регионалните управления на образованието (РУО).

По преценка на лекторите и координаторите се допуска участие в Програмата на представители на местното самоуправление и изпълнителната власт, неправителствени организации, Омбудсмана, обществени посредници и други структури, ангажирани с проблемите на децата.

Препоръчително сътрудничество с

- Представители на съдебната власт, органите на местното самоуправление и изпълнителната власт
- Неправителствени организации
- Омбудсмана и обществени посредници
- Централни и регионални медии
- Училищни настоятелства и родителски организации

Описание на Програмата

Програмата се осъществява под формата на лекционен курс, видеоуроци, открити уроци, интерактивно обучение, представяне на конкретни казуси от практиката (включително от личния опит на учениците в училище и извън него), както и чрез учебни/образователни посещения в съдилищата и прокуратурите и провеждане на информационни турове в съдебни зали, регистратури, съдебни деловодства, кабинети, специализирани помещения за разпит на малолетни и непълнолетни лица, места за задържане; запознаване със съдебни дела и съдебни актове, представяне на различните видове дела и папките (приложение № 5 към чл. 82, ал. 1 от ПАС, обнародван в Държавен вестник, бр. 68 от 22.08.2017 г.), създаване на аудио-визуални и интерактивни продукти, презентации, организиране на изложби с ученически творби.

При необходимост занятията с учениците се провеждат и в дистанционна форма (синхронно и асинхронно) на обучение. ВСС и МОН предоставят възможност и насърчават всяка проява на творчески и иновативни подходи в работата с учениците. По преценка на лекторите и след съгласуване с координаторите от РУО се включват нови, допълват или заменят теми, съобразно интереса и възрастта на учениците.

След координация с училищата-партньори в учебно и/или извънучебно време се организират учебни посещения, като съобразно

възрастта на учениците се осигурява присъствие на открито съдебно заседание и/или участие, или наблюдение на симулативен процес, симулирани действия по разследване в предварително подготвени условия; решаване на казуси; видеоконферентна връзка с друг ОСВ; срещи и/или дискусии с магистрати; демонстрация на процесуални действия в досъдебната и/или съдебна фаза; викторини; конкурси за есе, рисунка, плакат, изработка на аудио- и/или видеоматериали, презентации и други. Препоръчително е представяне на съдебни дела по интересни и разбираеми за учениците казуси, свързани с тяхното ежедневие. Като лектори или участници в инициативи по Програмата могат да бъдат поканени държавни и частни съдебни изпълнители, съдии по вписванията, вещи лица, представители на отдел „Закрила на детето“ към регионалните дирекции „Социално подпомагане“, инспектори от детските педагогически стаи, адвокати, юрисконсулти, служители в областните дирекции и териториални звена на ГД „Охрана“ и други.

Информация за училищата-партньори и ОСВ, участници в Програмата, включително имената и длъжностите на лекторите и координаторите - магистрати и съдебни служители, се предоставя ежегодно във ВСС, в срок до 30 октомври. В същия срок МОН изготвя справка за координаторите от РУО, които подпомагат ОСВ при избор на училища-партньори и оказват необходимата организационна и методическа помощ.

Информацията за училищата-партньори, участващите органи на съдебната власт, лектори и координатори се публикува на интернет сайта на ВСС в раздел „Пресцентър“, подраздел „Образователна програма“.

Органите на съдебната власт своевременно предоставят на комисиите по атестирането и конкурсите към колегиите на ВСС, информация за магистратите, участващи в Програмата, с оглед нейното отразяване в атестационните им оценки, съгласно решение на ПВСС по протокол № 34/29.08.2016 г., т. 6.5.

Координаторите от ОСВ са лицата за връзка с ВСС. Те изготвят график и организират провеждането на Програмата във взаимодействие с училищата-партньори и координаторите от РУО. Отчитат всеки етап от нейното изпълнение и предоставят информация в началото, в края на учебната година и при необходимост, както следва:

1. Ежегодно - в срок до 30 октомври, в табличен вид по образец ([Приложение 1](#) и [Приложение 1а](#)) се посочват данни за лекторите и координаторите от ОСВ, училищата-партньори, броя и класа на обхванатите ученици, формата на участие - самостоятелно или съвместно с друг ОСВ, планираните лекции и мероприятия и график за провеждането им.

Изпращат се мотивирани заявки за необходимия финансов ресурс, във връзка с реализирането на Програмата (награден фонд, дейности, образователни, информационни и рекламни материали).

2. Ежегодно - в срок до 15 юли, се отчитат с доклад-анализ проведените лекционен курс и съпътстващи инициативи; броят и класът на обхванатите ученици; добри практики; проблеми и затруднения; препоръки и предложения за развитие; резултати от проведени анкети за установяване интереса и оценката на учениците – полезност на темите, придобити знания, достъпност на езика, определяне на нови теми и други; съчетаване на информационната кампания „Ден на отворените врати“ с етапи на Програмата. Към доклада се прилагат образци на създадени образователни, информационни и рекламни материали и копия на медийни публикации. В същия срок се изпращат предложения за допълване или отпадане на теми.

3. По преценка на координаторите се изпраща на електронната поща на сектор „Връзки с обществеността“ в АВСС - pkp@vss.justice.bg, информация или линк към медийни публикации, както и към публикувани от ОСВ анонси, прессъобщения и снимки, с цел тяхното популяризиране чрез различни информационни канали (интернет сайта на ВСС, раздел „Пресцентър“, подраздел „Образователна програма“; Facebook страницата на ВСС; медии и други).

Примерни теми на Програмата

Темите на лекционния курс – [Приложение 2](#), се съобразяват с възрастта и интереса на учениците.

Методика на провеждане на Програмата

1. Актуализиране на Концепцията за провеждане на Програмата – срок до 30 септември, при необходимост.
2. Провеждане на среща с ръководството на МОН в началото на всяка учебна година, във връзка с организационни мерки и методическо ръководство.
3. Определяне на съдии, прокурори, следователи и съдебни служители от ОСВ, които ще участват като лектори и координатори в Програмата; обявяване на училищата-партньори, броя на обхванатите ученици и необходимия финансов ресурс за обезпечаване на дейности, съгласно решение на ПВСС по протокол № 28/21.09.2017 г. – срок до 30 октомври, ежегодно.
4. Училищата-партньори са длъжни да съберат декларации за съгласие за обработка на лични данни от съвместни администратори – ВСС и съответния орган на съдебната власт, по утвърден от ВСС образец ([Приложение 3](#)), които се съхраняват от съда/прокуратурата. Когато

Програмата се осъществява от повече от един ОСВ, декларациите се съхраняват от водещия съд/прокуратура.

5. Целево финансиране от бюджета на ВСС на дейности по Програмата, вкл. награден фонд и централизирана изработка на информационни и рекламни материали.
6. Размерът на финансовите средства за награден фонд под формата на книги, енциклопедии, флаш памети и други за съдилища и прокуратури, които участват самостоятелно или съвместно в Програмата, се определя съобразно броя на учениците, с които се работи, при спазване на следния принцип:
  - до 100 ученици - награден фонд в размер на 200 лв.;
  - от 101 до 200 ученици – награден фонд в размер на 400 лв.;
  - от 201 до 500 ученици – награден фонд в размер на 600 лв.;
  - над 501 ученици – награден фонд в размер на 800 лв.;
  - в случаите, когато не е предоставена информация за броя на учениците – награден фонд в размер на 200 лв.
7. Ежегодно провеждане на национална среща на участниците в Програмата през месец ноември.
8. Организиране и провеждане на информационна кампания за стартирането на Програмата чрез централни и регионални медии – срок до 30 октомври, ежегодно.
9. Връчване на Удостоверение (по образец) за участие в Програмата на учениците – *Приложение 4*.
10. Връчване на Грамота (по образец) на ОСВ, магистрати, съдебни служители, и други участници, както и на училища и учители за принос, постижения, въвеждане на иновативни подходи и утвърждаване на добри практики при реализиране на Програмата – *Приложение 5*.
11. Ежегодно - в срок до 15 юли, ОСВ отчитат с доклад-анализ дейностите по Програмата.
12. Изготвяне на анализ на проведената Програмата от ОСВ – срок до 30 август, ежегодно.

Очаквани резултати от провеждането на Програмата сред учениците

1. Повишаване правната култура на учениците.
2. Прилагане на устойчив модел на проактивна комуникация на съдебната власт с местната общност.
3. Реализиране на един от елементите на гражданското образование на практика.
4. Стимулиране интереса на учениците към правото и професионално ориентиране в юридическите науки.

5. Повишаване на информираността на учениците за съдебната власт, включително чрез придобиване на преки и непосредствени впечатления от срещи със съдии, прокурори и следователи.
6. Изграждане на ценностно отношение към закона и ограничаване на негативните модели на поведение.
7. Надграждане на Програмата, постигане на устойчивост, разширяване на обхвата и усъвършенстването ѝ.
8. Инициране на промени в учебните програми на училищата и университетите с цел осигуряване на възможност за запознаване на учениците и студентите с функциите и дейността на съдебната власт, чрез организирани посещения и лекционни програми, включващи активното участие на съдии, прокурори и следователи.
9. Укрепване на независимостта на съдебната власт и утвърждаване на върховенството на закона.

Утвърждаване на Програма за правно образование

След оценка на проведената Пилотна образователна програма през 2014/2015 г. и след нейното надграждане през следващите учебни години, същата постигна устойчивост и продължава да разширява обхвата си чрез включване на по-голям брой училища и ученици - от гимназиалния и прогимназиалния курс на обучение, както и чрез въвеждане на дистанционни форми на обучение.

В бъдеще Програмата може да бъде организирана в цикъл от две или три нива, при които преминаването към следващо по-сложно ниво, е възможно след усвояване на предходното. Тя може да бъде пренасочена и към други възрастови групи – например ученици от началния курс, като съдържателно се преработи, за да е подходяща за възрастта им. Удачно е да бъде адаптирана към студентите от висшите учебни заведения, изучаващи специалности, различни от правото и особено към студенти по педагогика.

Крайната цел, която Програмата си поставя, е утвърждаването ѝ в избираемите (като елемент от гражданското образование) и факултативните часове в училищното образование, както и като тема от учебното съдържание на „Часа на класа“ в учебните планове на българското училище.